

До спеціалізованої вченої ради Д 79.051.04
Чернігівського національного
технологічного університету,
вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14035

ВІДГУК
офіційного опонента

на дисертацію Бродовської Ілони Валентинівни «Розвиток стратегії національної екологічної політики в Україні», поданої до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

1. Актуальність обраної теми дисертації

Екологічні проблеми України загалом не відрізняються від відомих світових проблем: зміна клімату, зокрема ослаблення озонового рівня; забруднення атмосфери з утворенням кислотних опадів й отруйних речовин; забруднення вод (морів та річок) важкими металами і хімічними сполуками; виснаження і забруднення поверхневих вод і ґрунту; скорочення площі лісів; зниження здатності природного середовища до самоочищення і самовідновлення; утворення збудників нових захворювань рослин, тварин і людини. Екологічний стан нашої Планети погіршується стрімкими темпами. Екологічні перевантаження істотно знижують якість життя населення України.

Тому останнім часом все більш актуальною стає проблема формування державної екологічної політики в системі природокористування України. Десятиліттями до здобуття незалежності народногосподарський комплекс України централізовано формувався з величезними структурними диспропорціями. Ще у 1930-ті рр. Українській РСР була визначена спеціалізація з виробництва металу, вугілля, зброї і продуктів харчування. Неefективна економічна система сприяла нераціональному використанню ресурсів та непомірному споживанню енергії, не визнавала вартості природних ресурсів, наголошувала лише на виробництві й кількісних цілях, не створювала стимулів збереження та сталого використання природних ресурсів і навколишнього середовища. Тому проведення виваженої державної екологічної політики є надзвичайно актуальним завданням для органів державної влади.

Важливість означених вище проблем та невідкладність поставлених у зв'язку з цим завдань визначили актуальність дисертаційної роботи.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна

У ході проведеного дослідження дисертантом було розвинуто теоретичні, методичні та практичні аспекти формування та реалізації стратегії національної екологічної політики в Україні, що визначаються взаємодією і взаємовпливом інститутів державного регулювання природокористування, закономірностей їх прояву, впливу на інші соціально-економічні сфери. Досягненням дисертаційного дослідження є розроблені та обґрунтовані автором концептуальні підходи до формування та функціонування інститутів державного регулювання природокористування, запропонована методологія оцінювання взаємозв'язку між формуванням екологічної ситуації і функціонуванням інститутів державного регулювання.

У роботі узагальнено зарубіжний досвід державного регулювання природокористування в системі національних моделей соціально-економічного розвитку. За результатами дослідження дисертантом було обґрунтовано принципи відбору показників, критеріїв еколого-економічної ефективності інститутів державного регулювання природокористування та запропоновано рекомендації щодо вдосконалення процесів природокористування на основі системного розвитку інститутів державного регулювання, що забезпечують інтеграцію пріоритетів еколого-економічного розвитку. Заслуговує на увагу пропозиція дисертанта для аналізу інститутів державного регулювання природокористування використовувати структурно-логічну матрицю, яка дає змогу виконувати як кількісні, так і якісні вимірювання інститутів державного регулювання природокористування для кожного природного ресурсу.

Отже, поставлена автором мета, що полягає у розробці теоретичних, практичних положень щодо формування державної екологічної політики в системі природокористування, дослідження інститутів державного регулювання природокористування і механізмів вироблення рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного управління на основі принципів стійкого розвитку виправдала себе в дисертаційному дослідженні. Основні пропозиції, положення, висновки дисертанта достатньо обґрунтовані і мають елементи новизни.

Достовірність результатів і новизна досліджень, повністю відображена в опублікованих працях. Для вирішення поставлених завдань у роботі використано такі методи: узагальнення, системного аналізу, аналітичний і структурно-логічний, порівняння.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти України, статистичні матеріали, звітна документація управлінь та відділів обласних державних адміністрацій, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних вчених.

Наукова новизна положень, висновків та рекомендацій, що містяться в дисертаційній роботі представлені:

вперше науково-обґрунтовано та запропоновано для аналізу інститутів державного регулювання в системі природокористування використовувати структурно-логічну матрицю, що дає змогу виконувати як кількісні, так і якісні вимірювання результатів функціонування інститутів державного регулювання в системі природокористування для кожного природного ресурсу;

удосконалено інструментарій державного регулювання в різних аспектах розвитку системи природокористування шляхом виділення принципів формування та функціонування інститутів державного регулювання природокористування: системність, внутрішня і зовнішня стійкість, безперервність, відповідність, реакція на зовнішнє середовище;

удосконалено методологічні підходи до формування інститутів державного регулювання природокористування, що включають природно-ресурсне законодавство, стандартизацію, сертифікацію, нормування, ліцензування, інститут громадянського суспільства, фінансів, інститут прогнозування, планування, програмування, інститут інформації, традицій, науки і освіти;

набуло подальшого розвитку визначення поняття «екологічний моніторинг» як інструменту підвищення ефективності природокористування, яке розглядається в комплексному узгодженні відстежування стану використання природо-ресурсного потенціалу і навколишнього середовища за видами об'єктів користування, на екосистемній основі;

набуло подальшого розвитку обґрунтування теоретичних положень, що розкривають зміст інститутів державного регулювання природокористування, їх взаємодії, інтеграції пріоритетів природокористування з пріоритетами

соціально-економічного розвитку, на підставі чого запропонована методологічна схема дослідження інститутів державного регулювання природокористування.

2. Повнота викладених наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Основні положення дисертаційної роботи викладені у дев'яти публікаціях, із них шість – у наукових фахових виданнях загальним обсягом 4,8 друк. арк..

3. Теоретична та практична цінність дослідження для науки та практики

Наукові висновки й практичні рекомендації щодо формування державної екологічної політики в системі природокористування України Бродовської І.В. можуть бути використані: у практичній діяльності органів державного управління (довідка Запорізької облдержадміністрації № 145 від 11.01.2009 р.), у навчальному процесі Класичного приватного університету (довідка № 14-07 від 19.09.2010 р.). Внесок дисертаційного дослідження в науку державного управління полягає в розробці теоретичних, практичних положень щодо формування державної екологічної політики в системі природокористування, дослідженні інститутів державного регулювання природокористування і механізмів розробки рекомендацій щодо вдосконалення механізмів державного управління на основі принципів стійкого розвитку.

4. Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату

Зміст та структура роботи є логічними та продуманими, зумовленими метою та завданнями дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Повний обсяг дисертації – 200 сторінок, із них 5 рисунків займають 4 сторінки, 7 таблиць – 6 сторінок, 3 додатка – 2 сторінки, список використаних джерел (198 найменувань) – 22 сторінки.

5. Зауваження до дисертації:

1. Сучасне критичне екологічне становище не може розглядатися без минулого нашої країни, без історії природокористування, без урахування важливої моделі “людина – виробництво – природа”, а тому в дисертації необхідно було чітко прописати причини, що визначили екологічну ситуацію, яка склалася в Україні.

2. В основу формування національної екологічної політики було покладено базовий принцип, згідно з яким екологічна безпека держави стає важливим елементом і складовою національної безпеки. Положення, що розвивають цей принцип, було закріплено цілою низкою законів та документів, а також Конституцією України. З дисертації незрозуміло, які саме органи державного управління приймають участь у формуванні державної екологічної політики в системі природокористування України.

3. На стор. 57 дисертації автор визначає основні принципи національної екологічної політики, одним з яких є принцип забезпечення екологічної безпеки і підтримки екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи. На нашу думку, доцільно було більше уваги приділити питанню відновлення стану навколишнього середовища у Чорнобильській зоні.

4. У другому розділі дисертації «Розробка стратегії національної екологічної політики України», автором досліджено вплив діяльності української промисловості, зокрема гірничо-металургійного та машинобудівного комплексів. Наведена низка заходів, направлених на зменшення негативного впливу на екологічну ситуацію в країні. Зокрема, пропонується впровадження інноваційних технологій та нових способів виробництва. Але не зрозуміло, за допомогою яких заходів держава буде спонукати підприємства до переоснащення виробництва.

б. Загальний висновок по дисертаційній роботі щодо її відповідності встановленим вимогам

Зазначені недоліки не позначаються в цілому на позитивній оцінці дисертаційної роботи Бродовської Ілони Валентинівни,, яка виконана на

належному теоретико-методологічному рівні і відповідає спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. Тема дисертації актуальна, сформульовані автором висновки і пропозиції містять новизну та мають практичну цінність і спрямовані на розвиток стратегії національної екологічної політики в Україні.

Актуальність і новизна, важливість одержаних здобувачем результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практична цінність сформульованих положень і висновків у сукупності дають підстави для висновку про те, що дисертаційна робота відповідає пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24.07.2013 р. (зі змінами та доповненнями), а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент

кандидат економічних наук,
заступник декана факультету
соціально-економічного управління
Харківського регіонального інституту
державного управління
Національної академії державного
управління при Президентові України

А.А. Смаглюк

Підпис засвідчую

Директор Харківського регіонального
інституту державного управління
Національної академії державного
управління при Президентові України

Л.О. Белова

№ 193 від 10.12.2018р.